

VERSLAG

Toekomstdialogoog oneerlijke handelspraktijken (i.s.m. BVLE)

SALV-raadsleden - 15 december 2021

Programma

1. Welcome by Hendrik Vandamme (president SALV)
2. Claude Menard (Professor Emeritus, Centre d'Economie de la Sorbonne): how to define fairness and how this is reflected in the EU B2B regulation
3. Federica di Marcantonio (JRC-EC): Contracts and farmers' perception on (un)fair trading practices: some evidence from research
4. Viewpoint of the Strategic Advice Council for Agriculture (Pieter De Graef, SALV)
5. Options taken in the transposition of the UTP-Directive by the Belgian legislator, (Paul Cambie, Federal Service for Economy)
6. Debate moderated by prof. Guido Van Huylbroeck with:
 - o Jean-Pierre Van Puymbrouck, (Belpotato.be)
 - o Pieter Verhelst (Boerenbond)
 - o Hendrik Vandamme (ABS)
 - o Renaat Debergh (BCZ-CBL)
 - o Frank Socquet (Unizo)
 - o Carole Dembour (Fevia Vlaanderen)

Presentaties

Claude Menard (Sorbonne) reflecteerde in zijn bijdrage over hoe eerlijkheid/oneerlijkheid in de agrovoedingsketen kan gedefinieerd worden. Hierbij maakte hij onder meer een conceptueel onderscheid tussen de werking van spot markets, geïntegreerde ketens, en hybridevormen ertussenin. Naar gelang deze verschillende beheersvormen, verschilt tevens de lading van 'eerlijke/oneerlijke relaties' en de complexiteit om deze te definiëren. Wat de omzetting van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken betreft, gaf Claude Menard volgende pertinente boodschap mee: *"There are still a lot of problems to solve with respect to UTP. The directive is a good step in the direction, but we need to go further. Part of the answer is in your hands, because you're the actors."* Zie [presentatie](#).

Federica di Marcantonio (JRC-EC) presenteerde enkele resultaten van een studie over oneerlijke handelspraktijken in de zuivelsector. Deze resultaten tonen aan dat goed uitgewerkte, gedetailleerde contracten niet per se een garantie zijn tegen het optreden van oneerlijk handelsgedrag. Zo kan een krachtdadige onderhandelingspositie van een bepaalde partij er nog steeds toe leiden dat gunstige voorwaarden voor deze partij in het contract ingeschreven worden of dat in de uitvoering van contracten voorwaarden worden aangepast ten gunste van deze partij. Zij kondigt ook nog twee follow-up studies aan: een studie zal de omzetting in de verschillende lidstaten

vergelijken, een tweede studie zal inzetten op de monitoring van oneerlijke handelspraktijken doorheen de agrovoedingsketen (op basis van een online enquête). Zie [presentatie](#).

Pieter De Graef (SALV) stelde het SALV-advies over de omzetting van de Europese richtlijn rond oneerlijke handelspraktijken in Belgisch recht voor. Hij gaf aan dat er geen eensgezindheid kon bereikt worden over het al dan niet overnemen van de maximum omzeldrempel uit de richtlijn (i.e. een drempel van €350 miljoen waarboven aanbieders van landbouw- en voedingsproducten door de richtlijn geacht worden voldoende armslag te hebben om eerlijke voorwaarden af te dwingen). De meerderheid van de SALV-leden beklemtoont echter dat oneerlijk gewoon oneerlijk is, ongeacht de economische omvang van de betrokken actoren. Unizo nam hierin een afzonderlijk standpunt in binnen het advies. Een kernelement dat door de gehele SALV gedragen wordt, is dat de beteugeling van oneerlijk handelsgedrag moet steunen op de concrete organisatorische structuur van de agrovoedingsketen (en niet enkel op omzeldcijfers als proxy voor onderhandelingsmacht). Een versterking van het landbouwincome vormt een essentiële component in de integrale verduurzaming van de voedselproductie. De garantie op eerlijke handelsrelaties vormt hiervan een onderdeel. Zie [presentatie](#).

Paul Cambie (FOD Economie) gaf een toelichting bij de keuzes die België maakt in de omzetting van de Europese richtlijn rond oneerlijke handelspraktijken. De scope van de Belgische omzetting gaat op sommige aspecten ruimer dan de richtlijn. Zo zal de wetgeving binnen België zowel voedings- als voederproducten omvatten en wordt er geen onderscheid gemaakt tussen bederfbare en niet-bederfbare producten. Wat betreft de omzeldrempels, behoudt België de maximumdrempel van €350 miljoen zoals de richtlijn voorstelt. Zie [presentatie](#).

Panelgesprek (gemodereerd door prof. dr. Guido Van Huylenbroeck)

Vraagstelling 1. Welke problemen rond oneerlijk handelsgedrag merk je op vanuit de eigen organisatie en biedt de richtlijn er een oplossing voor?

- Belpotato.be (Jean-Pierre Van Puymbrouck): de richtlijn biedt een kader dat ervoor zal zorgen dat er meer zekerheid/kalmte komt rond het afsluiten van contracten. Hij benadrukt wel dat de richtlijn geen totaaloplossing zal bieden. Vanuit de eigenlijke functionering van de markt, zullen meer concrete initiatieven aanvullend nodig zijn.
- Boerenbond (Pieter Verhelst): wijst naar een enquête over oneerlijke handelspraktijken die Boerenbond onder zijn leden hield als voorbereiding op het invullen van een vragenlijst vanuit Europa rond dit thema. Uit deze enquête bleek dat 90% van de leden-landbouwers één of meerdere oneerlijke handelspraktijken ondervond in hun afzetrelaties. Eenzijdige contractaanpassingen op vlak van prijs- en/of kwaliteitsvoorwaarden bleken het meeste voor te komen. Ook blijken kwaliteitsvoorwaarden van jaar tot jaar te kunnen verschillen, al naargelang het verloop van het teeltseizoen (vb. aardappelcontracten).

De Europese richtlijn oneerlijke handelspraktijken ziet de organisatie als één element in de weg naar eerlijkere handelsrelaties en prijsvorming in de agrovoedingsketen. Daarnaast wijst hij op de rol van het Ketenoverleg en de vorming van interprofessionele akkoorden. Contractuele principes, bepalingen, deugdzame praktijken die binnen zulke overlegstructuren tot stand komen, zouden moeten kunnen opgeschaald worden tot een breder collectief kader. De rol van de wetgever bestaat er dan in de bodemlat aan eerlijk handelsgedrag éénduidig vast te stellen.

De omzetting van de richtlijn had voor Boerenbond sneller (cf. de deadline van november 2021 werd niet gehaald) en sterker (cf. de maximale omzeldrempel werd alsnog behouden) gekund. Unfair is immers unfair, ongeacht de economische omvang van de bedrijven. Op politiek niveau verklaren de gezamenlijke belangen van de retail en de consument mogelijk dat vastgehouden wordt aan de maximale omzeldrempel uit de richtlijn. Volgens de organisatie gaat het immers niet enkel over een eerlijk deel van de taart (*share of the cake*; waar de richtlijn vooral aandacht aan probeert te schenken), maar ook om de grootte van de taart (*the size of the cake*), en dit met het oog op de mogelijkheid tot een verdere verduurzaming van de voedselproductie. Volgende beeldspraak maakt het gevolg van twisten tussen grote marktdeelnemers voor de primaire producenten echter duidelijk: grote olifanten bekampen elkaar en komen uiteindelijk tot een vergelijk, maar intussen is het gras onder hen vertrappeld. Niettemin vormt de wet een belangrijk startpunt, die verder bijgestuurd/aangevuld kan worden.

- ABS (Hendrik Vandamme): benadrukt eveneens het belang van dit initiatief om bij te dragen aan de verbetering van de positie van de landbouwer in de keten. ABS is echter teleurgesteld dat geen afstand werd genomen van de maximale omzeldrempel van €350 miljoen. Bedrijfs grootte doet er immers niet toe; het zijn de oneerlijke praktijken zelf die aangepakt moeten worden. Het bestaan van zulke maximale omzeldrempel maakt dat mogelijke cascade-effecten negatief zullen uitpakken voor primaire producenten. Hij benadrukt ook het belang van een krachtdadige regulator op nationaal niveau voor de handhaving van deze UTP-wetgeving. Hiervoor dienen voldoende middelen te worden voorzien. De capaciteit van de betrokken diensten mogen immers geen issue vormen in de bepaling van de scope van de wetgeving (terwijl dit op vandaag wel zo lijkt te zijn).
- BCZ (Renaat Debergh): als vertegenwoordiger van de zuivelindustrie zit BCZ in het midden van de keten. Dit maakt dat enerzijds faire relaties moeten bestaan met de toeleverende melkveebedrijven en anderzijds (meer) faire relaties moeten bestaan/komen met de afnemers. De richtlijn biedt alvast vooruitgang in de beteugeling van oneerlijk handelsgedrag. Op basis van besprekingen met de landbouworganisaties worden gedragscodes met betrekking tot contracten en de bepaling van kwaliteitsvoorwaarden afgesproken. Op die manier worden faire relaties tussen de zuivelverwerkers en de melkveehouders onderhouden. Wat betreft de relaties met de retail, zijn er onrechtstreeks belangrijke effecten op de landbouwers. Waarde die gerealiseerd wordt, kan voor een stuk doorgegeven worden aan de primaire producenten. Wanneer er echter weinig waarde wordt gecreëerd, dan kan er ook maar weinig doorgegeven worden. De beslissing om de omzeldrempel €350 miljoen te behouden, zal nefaste gevolgen hebben voor vele melkveehouders: 4 grote zuivelverwerkers realiseren een omzet boven die grens en halen de melk op bij 70% van de Belgische melkveehouders. Dat maakt dat deze landbouwers onrechtstreeks niet beschermd zijn door de UTP-regelgeving.
- Unizo (Frank Socquet): benadrukt eerst en vooral dat Unizo bestaat uit onafhankelijke zelfstandigen en KMO's. De retailers onder hun ledenbestand zijn de kleinere buurtsupers en niet de grote marktspelers. Daarom staat ook Unizo de bescherming voor van de marktdeelnemers met geringere marktmacht. Voor Unizo mocht de omzeldrempel ook hoger gelegd worden en de organisatie gaat akkoord met de uitzondering voor producentenorganisaties.

Wat de omzeldrempel betreft, beklemtoont Unizo het belang van het bestaan van zulke drempel. Onderhandelingen tussen grote aanbieders en grote retailers zijn van een heel andere orde dan deze tussen primaire producenten en hun directe afnemers. Unizo vreest dat grote afnemers/retailers de regelgeving net als onderhandelingsmechanisme zouden kunnen gebruiken en dat de handhavingsautoriteit onvoldoende uitgerust is. Wanneer twee grote marktdeelnemers een onderling geschil voor de handhavingsautoriteit brengen, dan zouden alle middelen daaraan besteed moeten worden. Dit zou de handhaving van de regelgeving voor de kleine marktdeelnemers niet ten goede komen. De handhavingsautoriteit zou bijvoorbeeld te weinig middelen kunnen aanwenden om proactief onderzoek te voeren naar oneerlijk handelsgedrag (net om kleine marktspelers – die vaak geen procesvoering kunnen/willen aanspannen, te beschermen). Daarom kan een bepaalde drempelwaarde werken voor de bescherming van wie het meeste nodig heeft.

Tot slot wijst Unizo op de evaluatie en de mogelijkheid om de regelgeving nadien bij te sturen. Zo biedt de richtlijn bijvoorbeeld te weinig armslag om gestegen kosten (grondstofprijzen, transportprijzen...) door te rekenen.

- Fevia Vlaanderen (Carole Dembour): wijst daarentegen op de cascade-effecten die het instandhouden van de maximale omzeldrempel voor gevolg zal hebben. Bovendien leidt het tot verschillen tussen quasi dezelfde types bedrijven wanneer deze een jaaronzet halen die schommelt rond €350 miljoen. Er bestaat volgens Fevia Vlaanderen eveneens een relatie tussen de fear factor die KMO's voelen en de maximale omzeldrempel: grote aanbieders hebben veelal de middelen om de juridische weg te bewandelen en wanpraktijken aan te kaarten via procesvoering (en zo precedentswaarde scheppen voor marktrelaties tussen kleinere marktdeelnemers), terwijl KMO's uit angst voor commerciële vergelding vaak afzien van zulke procesvoering. Een omzeldrempel kan dit dus in de weg staan.

Vraagstelling 2: hoe beoordelen de panelleden het al dan niet waarborgen van het gelijke speelveld binnen deze regelgeving?

- Unizo (Frank Socquet): bij de omzetting van richtlijnen zullen er steeds verschillen tussen lidstaten opduiken. Indien Europa dit wou vermijden, zou er eerder een verordening moeten gekozen zijn. Sommige lidstaten hebben de drempelwaarde niet overgenomen, terwijl andere lidstaten (waaronder Nederland) de richtlijn wel nauw hebben omgezet.
- BCZ (Renaat Debergh) meent dat er op twee vlakken een ongelijk speelveld ontstaat:

Tussen lidstaten: sommige lidstaten waaronder Frankrijk hebben de drempelwaarde niet overgenomen, andere lidstaten waaronder Duitsland hebben de waarde van de drempel fors omhoog gebracht. Dit maakt dat melkveehouders in bepaalde lidstaten beschermd worden tegen oneerlijk handelsgedrag en in andere niet (of onvoldoende).

Tussen bedrijven: er is een vorm van discriminatie op te merken tussen bedrijven die onder de betreffende omzeldrempel vallen en zij die erboven zitten. Concreet houdt dit bijvoorbeeld in dat aanbieders met een jaaronzet beneden €350 miljoen een door de regelgeving gegarandeerde maximale betalingstermijn genieten van 30 dagen na levering van

het product, terwijl aanbieders met een hogere jaaromzet wettelijk maar een maximale betalingstermijn van 60 dagen na levering kunnen afdwingen.

In de ontstaansgeschiedenis van deze richtlijn introduceerde voormalig eurocommissaris Phil Hogan een voorstel zonder een maximale omzeldrempel. Op Europees niveau slaagde een lobbycampagne langs zijde van de retailers erin om zulke drempelwaarde in te schuiven. Vervolgens heeft België zich niet gevoegd bij de overige 8 lidstaten die de drempelwaarde wel opgaven.

- ABS (Hendrik Vandamme): als kleine marktspeeler verwacht je een gelijk speelveld op de Europees eengemaakte markt. Op vandaag moeten we vaststellen dat er behoorlijke verschillen bestaan.
- Boerenbond (Pieter Verhelst): stelt vast dat Nederland weliswaar ook vastgehouden heeft aan de maximale omzeldrempel, maar dat de gidslanden Frankrijk en Duitsland, waar de Belgische agrovoedingssector nauw op aansluit, deze drempel respectievelijk niet overgenomen of fors verhoogd heeft. Een regeling die afwijkt van deze gidslanden bemoeilijkt het gelijke speelveld.

Vraagstelling 3: hoe schatten de panelleden het initiatief van Frankrijk met de wet Egalim en intussen reeds [Egalim2](#) in?

- Boerenbond (Pieter Verhelst): wat de UTP-regelgeving niet omsluit (nl. de verankering van contractuele elementen), regelt de wet Egalim2. Binnen België bestaan er in verschillende deelsectoren interprofessionele akkoorden, waarvan wordt geacht dat de leden achter de organisaties die deze akkoorden sluiten, zich scharen achter de gemaakte afspraken. Indien dit niet gebeurt, zou dit beschouwd moeten worden als een verboden handelspraktijk (*black list UTP*), hoewel niet binnen de richtlijn en de Belgische omzetting geëxpliciteerd. Hier dient de jurisprudentie afgewacht te worden. De wet Egalim2 daarentegen tilt zulke afspraken naar een hoger niveau en zorgt voor een wettelijke verankering. Egalim2 gaat zeer ver op het vlak van verplichte contractualisering (mogelijk iets te ver). Ook het verbod op verkoop met verlies wordt erin uitgebreid van B2C naar B2B. Binnen België zouden we het Franse initiatief rond Egalim en Egalim2 kunnen vastnemen als inspiratie voor volgende wetgevende initiatieven. Alleszins kan het een stok achter de deur zijn om interprofessioneel overleg nog sterker afdwingbaar te maken.
- ABS (Hendrik Vandamme): wijst op de interprofessionele akkoorden die binnen de suikersector al geruime tijd bestaan (i.e. strikte en goede afspraken), maar waarbij vandaag ook wordt vastgesteld dat bepaalde raffinaderijen wat op de rem gaan staan.
- Fevia Vlaanderen (Carole Dembour): ook bij een gelijkaardige verankering inzake contracten zoals Egalim2 biedt, zal de maximale drempelwaarde voor ruis zorgen. Het zorgt voor discriminatie tussen ondernemingen op basis van een omzetcijfer. Het is een gemiste kans om niet te aligneren met onder andere Frankrijk of Duitsland.
- BCZ (Renaat Debergh): stelt vast dat de huidige, relatief hoge melkprijzen het resultaat zijn van de bewegingen op de wereldmarkt (internationaal spel van vraag en aanbod) en veel minder op het conto kan geschreven worden van hoe wij onze markt organiseren. De

vraag stelt zich dan of wij nog in staat zijn om ervoor te zorgen dat primaire producenten/kleine marktspelers een eerlijk inkomen kunnen verdienen. Bepaalde keuzes bij de omzetting helpen alvast niet.

Vraagstelling 4: (de omzetting van) de UTP-richtlijn kan beschouwd worden als een 1^e stap in de verbetering van de socio-economische positie van land- en tuinbouwers in de keten. Welke stappen zijn nog nodig?

- Boerenbond (Pieter Verhelst): er moet gekeken worden naar het actief corrigeren van de markt om het inkomen van de boer te verbeteren. Het Federale Regeerakkoord laat daartoe ook een mogelijkheid. Het vermeldt immers: "*De regering zal de mogelijkheid onderzoeken om een "wet ter bescherming van de landbouwprijzen" aan te nemen.*"¹ Wat interprofessioneel wordt overeengekomen, zou bovendien ook op een hoger niveau wettelijk verankerd moeten kunnen worden (gelijkaardig met wat Egalim2 doet).

De basis is dat de land- en tuinbouwer een eerlijk inkomen moet kunnen genereren om ook verdere stappen richting verduurzaming te zetten. Het GLB kan dit niet alleen oplossen. Het zal uit de markt moeten komen en de manier waarop die markt georganiseerd wordt (hierin zit de rol van de overheid). Aandacht moet zowel gaan naar een eerlijk aandeel van de koek, maar ook naar om de grootte van de koek. Wat dat laatste betreft, moet paal en perk gesteld worden aan het 'braderen' met voedsel. Een marginale verbetering kan al een wereld van verschil maken voor het inkomen van de boer en de verduurzaming van de voedselproductie.

- BCZ (Renaat Debergh): sluit zich aan bij deze visie. Een iets hogere kostprijs moet doorgerekend kunnen worden aan de consument. Hij uit de vrees wel dat er geen politieke moed zal kunnen worden gevonden (aangezien het afzien van de €350 miljoen omzettingdrempel al niet lukt).
- Belpotato.be (Jean-Pierre Van Puymbrouck): benadrukt het belang dat interprofessionele akkoorden eveneens bescherming moeten kunnen genieten onder de kapstok van de UTP-regelgeving.
- Fevia Vlaanderen (Carole Dembour): meent dat de consumentenprijs de vele investeringen rond duurzaamheid in de agrovoedingssector moet weerspiegelen, terwijl vandaag de indruk wordt gewekt dat voeding geen waarde meer heeft. Verder kan de UTP-regelgeving verder aangevuld en versterkt worden.
- Unizo (Frank Socquet): indien gekeken zou worden richting een grotere graad van overheidsingrijpen, moet dit ook voor andere ketenschakels in de agrovoedingsketen kunnen. Zo lukt het bijvoorbeeld vandaag onvoldoende om gestegen grondstoffenprijzen, transportprijzen,... door te rekenen. Vanuit het Ketenoverleg is het van belang om met één stem en met duurzaamheid als uitgangspunt te kunnen spreken richting de grote

¹ <http://newsroom.roularta.be/static/30092020/RegeerakkoordDeCroo.pdf>

retailers. Ook een verbod op verkoop met verlies binnen B2B moet nader bekeken kunnen worden.

Boodschap richting de verdieping van SALV-uitdaging 1. (socio-economische pijler)

- Aandacht moet gaan naar 1/ een fair aandeel van de taart (*fair share of the cake*) en 2/ een grotere taart om te verdelen (*size of the cake*).
- Inzake 1/ *fair share of the cake*: het aanpakken van oneerlijk handelsgedrag via de UTP-regelgeving is een 1^e stap (die na evaluatie nog verder aangevuld kan worden). Een volgende stap kan bestaan uit de wettelijke verankering van interprofessionele afspraken (naar analogie met Franse wet Egalim2). Een goede afstemming met de UTP-regelgeving is dan nodig.
- Inzake 2/ *greater size of the cake*: paal en perk stellen aan onverantwoorde promotieacties die het gevoel bij de consument teweegbrengen dat duurzaam voedsel geen waarde meer heeft. Een marginale verbetering van de marges kan een groot verschil betekenen voor het inkomen van de boer en de verduurzaming van de voedselproductie.
- Voor zowel 1/ als 2/ is een actiever economisch beleid rond landbouw nodig (GLB kan dit niet alleen), waaronder een actieve correctie van de markt vanuit de overheid. Het Federaal Regeerakkoord biedt hier alvast een opening voor door de mogelijkheid voor een wet ter bescherming van de landbouwprijzen te onderzoeken.